

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA TA'LIM SIFATI: MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI

Ergasheva Firuza Zavqiddinovna

Buxoro innovatsiyalar universiteti II bosqich magistranti

Annotatsiya. *Ushbu maqolada umumta'lim maktablarida ta'lim sifati bilan bog'liq muammolar tahlil qilinadi va ularni bartaraf etish bo'yicha samarali yo'llar taklif etiladi. Hozirgi zamonaviy ta'lim tizimida ta'lim sifatini oshirish muhim vazifalardan biri bo'lib, bunda pedagogik innovatsiyalar, ta'lim dasturlarining takomillashtirilishi, baholash tizimining sifatli yo'lga qo'yilishi va o'qituvchilarning malakasi kabi omillar muhim rol o'ynaydi. Shuningdek, maqolada xalqaro tajriba va O'zbekiston ta'lim tizimining rivojlantirish istiqbollari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar. *ta'lim sifati, ta'lim tizimi, umumta'lim maktablari, pedagogik innovatsiyalar, baholash tizimi, xalqaro tajriba, ta'lim muammolari, malakali o'qituvchi, o'quv dasturlari.*

Ta'lim sifati har qanday mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. Zamonaviy jamiyatda bilimli va malakali kadrlarni tayyorlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. O'zbekistonda ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlar ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan bo'lsa-da, hali ham ayrim muammolar mavjud. Xususan, o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirish, o'quv dasturlarini zamonaviylashtirish, baholash tizimini adolatli va aniq qilish kabi masalalar dolzarb bo'lib qolmoqda.

Mazkur maqolada umumta'lim maktablarida uchraydigan asosiy muammolar, ularning sabab va oqibatlari hamda samarali yechimlar muhokama qilinadi. Bundan tashqari, xalqaro tajriba va ilg'or usullar tahlil qilinib, ularni O'zbekiston ta'lim tizimida qo'llash istiqbollari ko'rib chiqiladi.

Umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini ta'minlash murakkab jarayon bo'lib, turli omillarga bog'liq. Ushbu bo'limda asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari batafsil tahlil qilinadi.

1. Ta'lim sifatiga ta'sir qiluvchi muammolar

Ta'lim sifati turli omillar bilan belgilanadi, jumladan, o'quv dasturlarining sifati, o'qituvchilarning malakasi, baholash tizimi, moddiy-texnik baza va ta'lim muhitining holati. Quyida umumta'lim maktablarida uchraydigan asosiy muammolar tahlil qilinadi:

- O'qituvchilarning malaka darajasi pastligi. O'qituvchilarning kasbiy mahorati ta'lim sifatining asosiy omillaridan biridir. Ba'zi hollarda o'qituvchilar zamonaviy

pedagogik texnologiyalarni yetarli darajada bilmasligi yoki ulardan samarali foydalana olmasligi kuzatiladi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini pasaytiradi.

- O'quv dasturlarining dolzarbligi. Hozirgi kunda ba'zi maktab o'quv dasturlari zamonaviy talab va bozor ehtiyojlariga mos kelmaydi. Natijada bitiruvchilar zamonaviy kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lmagan holda mehnat bozoriga chiqib, raqobatbardosh bo'lishda qiyinchiliklarga duch keladilar.

- Baholash tizimining adolatligi va shaffofligi. O'quvchilarning bilim darajasini aniqlashda baholash tizimining roli juda katta. Biroq, ayrim maktablarda baholash subyektiv tarzda amalga oshirilishi yoki baholarni shishirish holatlari uchrashi mumkin. Bu esa ta'lim sifatining pasayishiga olib keladi.

- Moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi. Ayrim maktablarda yetarli laboratoriyalar, kompyuter sinflari yoki zamonaviy darsliklarning mavjud emasligi ta'lim jarayonining samaradorligini pasaytiradi. Ta'lim muassasalari zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlanmasa, sifatli ta'lim berish qiyin bo'ladi.

- Ota-onalar va jamiyat bilan hamkorlikning yetarli emasligi. O'quvchilarning ta'lim jarayonida faqat maktab emas, balki ota-onalar ham muhim rol o'ynaydi. Afsuski, ba'zi holatlarda ota-onalar bolalarining ta'lim jarayonida faol ishtirok etmaydi, bu esa o'quvchilarning motivatsiyasiga salbiy ta'sir qiladi.

2. Muammolarni bartaraf etish yo'llari

Umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish uchun quyidagi yo'nalishlarda islohotlar amalga oshirilishi lozim:

- O'qituvchilar malakasini oshirish. O'qituvchilarni zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interaktiv usullar bilan tanishtirish, malaka oshirish kurslarini ko'paytirish lozim. Shu bilan birga, amaliy mashg'ulotlarga e'tibor qaratish zarur.

- O'quv dasturlarini yangilash. O'quv dasturlarini zamonaviy fan-texnika yutuqlariga mos ravishda qayta ko'rib chiqish, amaliy bilimlarga urg'u berish lozim. Shu bilan birga, fanlararo integratsiyani kuchaytirish muhim ahamiyatga ega.

- Baholash tizimini isloh qilish. O'quvchilarning bilimni baholashda test tizimi, loyihaviy ishlar va amaliy topshiriqlarni keng joriy etish lozim. Baholash jarayoni shaffof va aniq mezonlarga asoslangan bo'lishi kerak.

- Moddiy-texnik bazani yaxshilash. Zamonaviy axborot texnologiyalarini ta'lim jarayoniga keng jalb etish, maktablarni yetarli darajada jihozlash ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

- Ota-onalar va jamiyat bilan hamkorlikni kuchaytirish. Ota-onalar va jamiyat a'zolarining ta'lim jarayonida faol ishtirokini ta'minlash uchun turli tadbirlar, seminarlar va uchrashuvlar tashkil etish lozim.

Xulosa. Umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish muhim masala bo'lib, bu jarayonda o'qituvchilar, ta'lim tizimi rahbarlari, ota-onalar va jamiyat vakillari birgalikda harakat qilishi kerak. Ta'lim sifatini ta'minlash uchun pedagogik innovatsiyalarni joriy etish, o'quv dasturlarini zamonaviylashtirish, baholash tizimini shaffof qilish va moddiy-texnik bazani yaxshilash zarur. Xalqaro tajribani o'rganish va uni milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali umumta'lim maktablarida ta'lim sifati sezilarli darajada oshishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha islohotlar" to'g'risidagi farmonlari.
2. UNESCO. (2023). Global Education Monitoring Report.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi nashrlari.
4. Xalqaro ta'lim tizimlarini tahlil qilish bo'yicha ilmiy maqolalar va tadqiqotlar.

